

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาพืชผักพื้นเมืองในจังหวัดอุดรธานีนั้น มีอุปกรณ์และวิธีดำเนินการศึกษาดังนี้

อุปกรณ์

1. อุปกรณ์สำหรับเก็บพันธุ์ไม้ได้แก่ แผงอัดพันธุ์ไม้ขนาด 30 × 40 ซม. กระจก
ลูกฟูก ขนาด 28 × 40 ซม. กระจกฟางหรือกระจกหนังสือพิมพ์ ดุงพลาสติก กรรไกร
ตัดกิ่งไม้
2. กล้องถ่ายรูป พร้อมฟิล์มถ่ายรูปทั้งภาพสีและภาพสไลด์สีโปรงแสง
3. สมุดสำหรับจดบันทึกลักษณะพันธุ์ไม้และดินสอดำ
4. ไม้บรรทัด ไม้โปรแทรกเตอร์ และเทปวัดขนาด
5. Dissecting microscope และ hand-lens
6. น้ำยากันราซึ่งมีส่วนผสมดังนี้
 - 95% เอทิลแอลกอฮอล์ 5 ลิตร
 - เมอร์คิวริกคลอไรด์ 75 กรัม
7. อุปกรณ์ติดพันธุ์ไม้ ได้แก่
 - 7.1 กระจกขาวขนาด 26.5 × 42 ซม. ชนิด 300 กรัม สำหรับติดพันธุ์ไม้
 - 7.2 กระจกแข็งปกสีเขียว ขนาด 27 × 42 ซม.
 - 7.3 กระจกปกสีน้ำตาล ขนาด 27.5 × 42 ซม.
 - 7.4 กาวซึ่งเตรียมโดยใช้ส่วนผสมดังนี้

gum arabic	300	กรัม
gum tragacanth	50	กรัม
thymol	1	กรัม
น้ำ	1,000	ลบ.ซม.
 - 7.5 ด้ายและเข็ม
8. กระจกบันทึกรายละเอียดลักษณะของพันธุ์ไม้ขนาด 10 × 13.5 ซม.

วิธีดำเนินการศึกษา

1. เลือกสถานที่ที่จะศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 17 อำเภอ และ 4 กิ่งอำเภอ รวมเป็น 21 แห่ง แล้วทำการสุ่มห้องที่ทำการศึกษาในจังหวัดอุดรธานี โดยการสุ่มแบบ Stratified Random Sampling คือแบ่ง 17 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ ออกเป็น เขตได้ 3 เขต โดยใช้สภาพทางภูมิศาสตร์ (โดยดูจากความสูงหรือพื้นที่ราบ ฯลฯ ของจังหวัด) ในการแบ่งเขตซึ่งแสดงรายละเอียดของเขตต่าง ๆ ที่แบ่งเอาไว้ตามตาราง

ตารางแสดงผลการแบ่งเขตการศึกษาวิจัยในจังหวัดอุดรธานี

เขตที่ 1	เขตที่ 2	เขตที่ 3
*1. อำเภอเมืองอุดรธานี	*1. อำเภอหนองวัวซอ	*1. อำเภอหนองบัวลำภู
2. อำเภอโนนสะอาด	2. อำเภอศรีบุญเรือง	2. อำเภอสุวรรณคูหา
*3. อำเภอหนองหาน	3. อำเภอโนนสัง	3. อำเภอวังสามหมอ
4. อำเภอกุมภวาปี	4. อำเภอนากลาง	*4. อำเภอโนนสะอาด
5. อำเภอศรีธาตุ	*5. อำเภอบ้านผือ	
*6. อำเภอบ้านดุง		
7. อำเภอกุศุดจับ		
*8. อำเภอเพ็ญ		
9. กิ่งอำเภอสร้างคอม		
10. กิ่งอำเภอหนองแสง		
11. กิ่งอำเภอไชยวาน		
*12. กิ่งอำเภอทุ่งฝน		

เขตที่ 1 มีลักษณะ เป็นพื้นที่ราบ

เขตที่ 2 มีลักษณะ เป็นเขตที่ต่อกันระหว่างที่สูง กับพื้นที่ราบ

เขตที่ 3 มีลักษณะ เป็นที่สูงมีภูเขา

จากนั้นทำการสุ่มเลือกอำเภอในแต่ละเขตโดยเขตที่มีเครื่องหมาย * กำกับคือ อำเภอที่ได้ทำการสุ่มเลือก

แผนที่แสดงอาณาเขตจังหวัดอุตรดิตถ์

จาก หนังสือข้อมูลสถิติ : กองการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2. เลือกสำรวจและศึกษาพืชผักพื้นเมืองที่มีการใช้เป็นอาหารของช่วงฤดูกาลต่างๆ ในรอบปีทำการศึกษ การได้มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพืชผักพื้นเมืองชนิดต่าง ๆ ที่ชาวบ้านนำมาบริโภคเป็นอาหาร กระทำได้หลายวิธีการดังนี้

2.1 สำรวจจากตลาดในท้องที่ที่อำเภอได้ถูกสุ่มเลือกเป็นตัวอย่างตามข้อ 1 ซึ่งชาวบ้านที่นำพืชผักพื้นเมืองแต่ละชนิดมาจำหน่าย สามารถที่จะให้ข้อมูลเบื้องต้น เช่น ลักษณะของพืชผักพื้นเมือง ลักษณะทางนิเวศวิทยา วิธีการที่จะนำพืชผักชนิดนั้นไปบริโภคเป็นอาหาร ตลอดจนแหล่งหรือสถานที่ ที่จะไปเก็บตัวอย่างพืชเหล่านั้นให้ทราบได้

2.2 สำรวจโดยการสอบถาม จากชาวบ้านโดยตรงว่ามีพืชอะไรและชนิดไหนบ้างที่ชาวบ้านเก็บมารับประทานเป็นพืชผัก

3. เก็บตัวอย่างพืชผักพื้นเมืองโดยการเก็บทั้งกิ่งที่มีใบและดอก หรือผลครบ บันทึกสภาพที่พบพืชผัก พร้อมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ในการศึกษาวิจัย และถ่ายภาพเก็บไว้เป็นหลักฐานในกรณีพืชผักบางชนิดในช่วงเวลาที่ได้ทำการศึกษานั้นยังไม่ออกดอก ได้ทำการบันทึกพร้อมกับหมายเหตุบริเวณหรือแหล่งที่พบพืชผักนั้นเก็บไว้เพื่อจะกลับไปเก็บตัวอย่างย้อนหลังอีกครั้งหนึ่ง

4. นำพืชผักที่เก็บมาทำเป็นตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง (Herbarium specimen) ตามแบบมาตรฐานทางพฤกษอนุกรมวิธาน

5. จัดทำคำบรรยายลักษณะทางสัณฐานวิทยาของพืชผักแต่ละชนิด ถิ่นที่พบ ส่วนที่ใช้เป็นอาหาร วิธีที่นำไปใช้หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและนำมาตรวจสอบหาชื่อวิทยาศาสตร์ เพื่อจะได้ทราบชื่อชนิดของพืชผักพื้นเมืองแต่ละชนิด จากเอกสารและหนังสือในสาขาวิชาพฤกษอนุกรมวิธาน สำหรับตัวอย่างบางชิ้นที่ไม่สามารถตรวจสอบชื่อจากเอกสารที่มีอยู่ได้ จะใช้วิธีนำตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งไปเทียบกับตัวอย่างแห้งที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์ สาขาพฤกษศาสตร์ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิพิธภัณฑ์ศาสตร์จารย์กสิณ สุวตะพันธุ์ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอพรรณไม้ กรมป่าไม้ เป็นต้น

ระยะเวลาที่ดำเนินการศึกษา

เริ่มทำการศึกษาและสำรวจพร้อมเก็บตัวอย่างพืชผักพื้นเมืองตั้งแต่เดือนเมษายน

พ.ศ. 2527 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2529